

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

256. An Clerici teneantur soluere vectigal in extractione frumenti, vini, & similium, quæ ex bonis patrimonialibus collegerunt, vt alibi conducendo carius vendant? Et infertur illam esse negotiationem ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

5. *contr. 2. num. 2.* Sayrus *de censur. lib. 3. cap. 22. num. 9.* Bartholom. à S. Fausto *in spec. Confess. disp. 33. quest. 13. num. 2.* Bellet *in disquis. cler. part. 1. tit. 5. §. 5. num. 1.* & Authores veteres penes ipsos.

3. Probat hanc sententia ex cap. 1. de immunitat. *Eccles. cap. quanguam, de cens. in 6. & præcipue ex canon. Bulla Cæna, in illis verbis: Imponentes decimas, &c. personis Ecclesiasticis, ac eorum, & Ecclesiarum bonis.* Vbi dictio illa, *eorum*, contradistinguitur contra alteram dictionem sequentem *Ecclesiarum*: & ideo non nisi de bonis patrimonialibus, & propriis Clericorum, & aliis, quæ ad Ecclesiam non pertinent, intelligi potest.

RESOL. CCLVI.

An Clerici teneantur soluere vectigal in extractione frumenti, vini, & similibus, quæ ex bonis patrimonialibus collegerunt, et alibi conducendo carius vendant?

Et inferitur illam esse negotiationem Clericis prohibitam tantum, quæ debitum tributum habeat annexum, in qua lucrum intenditur ex emptione prius facta, secus si lucrum non ex emptione sed aliunde proveniat.

Et hæc explanatur Principes seculares non posse super bona Clericorum patrimonialia gabellas imponere? Ex part. 5. tract. 1. Ref. 27.

Sup. hoc supra in Ref. 56. §. Sed hæc & in Ref. 70. & 214. §. Et tandem. II. & signanter in sine, & in Ref. 355. & in aliis eius not. & infra in Ref. seq. §. 1. 2. & 3.

§. 1. Affirmativè respondet Carolus de Grassis de effectibus Clericatus, effect. 3. num. 178. vbi sic ait: Ampliatur ista fallentia, ut procedat in Clerico, qui vellet fructus recollectos in propriis prædiis, vel Ecclesiasticis aliud exportare causa lucri faciendi, & ut carius ibi illos vendat; quia etiam isto casu tenetur soluere vectigal, ut negotiator. Sic ille. Potest etiam hæc opinio probari ex doctrina Melchioris Phœbi *tom. 1. decis. 19. num. 4.* Palatij *in rep. cap. per vestras §. 39. num. 11. extra de donat. Azevedo lib. 2. tit. 1. l. 2. num. 37.* & aliorum quos citat, & sequitur Ramirez *in legem regiam, §. 36. num. 6. in gloss. littera I.* assententium Clericos quoad bona patrimonialia reputari ut laicos. Et ideo in specie Bobadilla in *Polit. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 260.* & Doctores, quos citat in glossa littera F. docent Principes seculares posse supra bona Clericorum patrimonialia gabellas imponere, quod etiam docuit Navar. *in Manual. cap. 27 num. 118.*

2. Sed his non obstantibus opinionem supradictam Caroli de Grassis omnino refellendam esse puto; & ideo in casu, de quo loquimur, Clericum non teneri aliquid soluere, docuit ex Dominicanorum familia doctus Antonius Sousa *in Bulla Cæna, cap. 19. disp. 92. conf. 1. num. 4.* vbi sic ait: Negotiatio lucrativa dicenda non est in casu quo Ecclesiasticus bona sua mittit ad locum, vbi plus valet. Vnde ex saccharo, & aliis, in quibus Rex Episcopis, & Clericis ultramarinis stipendium soluit, tributum exigi non licet, quando illa venditionis causa ad hoc regnum asportantur: quia, propriè loquendo, hoc non est negotiari. Ita ille. Et nominatim contra Carolum de Grassis hanc sententiam docuit etiam novissimè Martinus Bonacina *tom. 3. in Bulla Cæna, disp. 1. quest. 19. punct. 3. §. 3. num. 6.* vbi sic habet: Ille non dicitur negotiari, qui vinum, oleum, & alia, quæ ex suo agro colligit, vendit, siue in eodem loco vendat, siue aliud transferenda curet, vbi carius vendere possit; nullus enim negotiari censetur vendendo res ex propriis bonis, Ecclesiasticis, vel patrimonialibus collectas. Hæc Bonacina. Et tandem hanc sententiam docere Laurentium Osorium *en su Pinna de rosas,*

lib. 4. cap. 2. fol. mibi 380. patet ex his verbis: [Quando el Clerigo negocia con sus bienes, no pierde el privilegio, aunque los lleue al puerto, ó a otra parte à vender por via de negociacion, de los quales no deve alcavalá, ni se la deveu pedir, so pena de caer en la censura de la Iglesia.] Ita ille.

3. Et ad magis labefactandam opinionem Caroli de Grassis supponendum est, præsertim cum Ceuillos *tract. de cognit. per viam violentie, part. 2. quest. 64. num. 21.* & Pereira *de manu regia, part. 2. cap. 24. num. 34.* Auctoribus non bene affectis erga Clericos, & immunitatem Ecclesiasticam, non omnem negotiationem lucrativam esse interdictam Clericis, sed illam tantum, quando res ipsa non meliorata cariori precio vendenda est, quam empta fuit. Et ita etiam docet Molina *de iustitia, tom. 2. tract. 2. disp. 342.* Lefsius *lib. 2. cap. 21. dub. 1. num. 4. & seq.* Belletus *in disquis. part. 1. de disciplina Clericali, §. 21. num. 7. & seq.* Alterius *de cens. tom. 1. disp. 19. lib. 5. cap. 6. dub. 7.* Duardus *in Bullam Cæna, lib. 2. can. 28. q. 8. num. 14. & seq.* Malderus *de iustit. tract. 5. cap. 2. dub. 4.* Sylvius *in 2. 2. D. Thoma, quest. 77. art. 4. conclus. 4. ad 6.* Tannerus *tom. 3. disp. 4. q. 7. dub. 2. num. 69.* Turianus *in 2. 2. tom. 2. disp. 59. dub. 2. num. 1. & seq.* Rebellius *part. 2. lib. 9. quest. ultima, sect. 1. & 2.* Riccius *in praxi, tom. 1. ref. 317.* Marra *de iurisdic. p. 4. cas. 3. n. 9. & 10.* Faustus *in speculo Confess. disp. 33. q. 17.* Barbosa *in Collect. in ius Canon. tom. 2. lib. 3. tit. 50. cap. 6. num. 3.* Et tandem Castus Palauus *tom. 2. tract. 21. disp. unica. punct. 9. num. 16.* sic asserit, Respondeo illam esse negotiationem Clericis prohibitam, & quæ debitum tributum habet annexum, in qua lucrum intenditur ex emptione prius facta; secus si lucrum non ex emptione formaliter, sed aliunde proveniat, & sic negotiator non est, si vendas vinum, triticum, oleum ex redditibus tui beneficij, aut ex possessionibus tuis patrimonialibus collecta, quia illi non sunt fructus emptionis, sed tuarum possessionum. Ita Palauus.

4. Ex quibus satis apparet falsitas opinionis Caroli de Grassis: nam Clericus fructus recollectos ex suis bonis, ut carius vendantur, aliud asportans, non dicitur, ut ipse perperam supponit, negotiator. Ergo non tenetur soluere gabellam, & aliter facientem clarum est violare libertatem Ecclesiasticam, & in censuras Bullæ Cæna incidere.

5. Nec valet dicere id quod exigitur in casu, de quo loquimur, à Clericis non esse gabellam, sed regaliam debitam Regi; portus enim, ut patet, annuuntur inter Regum regalia. Respondeo, quod licet portus sit Regis regalia, non sequitur ex hoc quod in illo exigitur, non esse gabellam, & ideo gabella à D. D. nominatur. Poteram hoc probare ex verbis Sixtini Regneri *de Regalibus lib. 2. cap. 5. num. 10.* Henninhi Arnulæ *de iure Maiestatis lib. 3. cap. 5. num. 3.* Dominici Ammæ *de iure publico vol. 3. disc. 15. num. 58.* Sed quia sunt Auctores damnati, non merentur hunc honorem; ideo apponam hic tantum verba Montani *de Regalibus, verb. Portus num. 2.* vbi sic ait: Hoc vectigal portus duplex est, alterum vocatur anchoragij, alterum verò ius exituræ, quod soluitur ex his, quæ extrahuntur à portu causa mercimonij. Sic ille. Vnde *in l. inter publica, §. finali, ff. de verb. signific. proventus ex portu inter fisci vectigalia numerantur, & dicitur vectigal portus, & alio nomine Portorium, de quo fit mentio in l. 3. C. de vectigal. & de quo etiam fit mentio inter vectigalia, quæ Nero abrogare volebat apud Tacitum lib. 13. & M. Tullius *in orat. pro Manlio*, sic asserit: Neque ex portu, neque ex decumis, neque ex scriptura vectigal conservari potest. Et Symmachus *lib. 5. Epistolarum* vocat quadagesimam, quinquagesimæque portorium,*

Sup. hac negotiacione lucrativa, de meliorata supra in Ref. 214. Et tandem 1. per tot. & infra in Ref. 187. §. 1. a fin. 5. & in 4. 11. Prope finem vers. Et tandem in Ref. 187. §. 1. a fin. Item illa negotiacione lucrativa, sed re non meliorata, confirmatur in Ref. 187. §. 4. huius not. & notat. cum in Ref. DD. in Ref. 4. §. Respondeo, ante modum, & vult. Quia illa tantum, & in tom. 6. ut in Ref. 179.

vel vectigal; & ideo portorium, & vectigal idem sunt, ut patet, ex l. cum in plures, §. vehiculum, ff. de locat. ubi vectigal quod in transitu alicujus pontis sumitur, nominatur portorium. Et tandem doctissimi, & amicissimi Regens de Napoli in allegat. contra Messan. proventum soluendum ex extractione serici e portu Messana vectigal vocavit, ut patet in titulo dicta allegationis, & inus fol. 21. 24. 28. & 29. Cum igitur ex dictis, ut satis probatum est, portorium, siue ut vulgò dicitur, extractio, seu ius tractarum sit gabella, sequitur necessariò Clericos ad illam non teneri, ergo, &c.

6. Restat modò respondere ad ea, quæ supra in favorem opinionis Caroli de Grassis adducta sunt. Dico igitur quòd glossa in cap. similiter 16. q. 1. tenet bona patrimonialia Clericorum gaudere eodem privilegio, quo gaudent bona Ecclesiarum; & licet aliqui hoc admittant in casibus tantùm à iure expressis; certum, & inconcussum tamen est, quòd sicut non possunt collectari res Ecclesiæ, ita nec bona Clericorum patrimonialia, ut ego ipse adversus politicum Bobadillam docui cum 19. Auctoribus, in part. 1. tract. 2. resolut. 39. quibus nunc addo Gregorium Lopez, Rouitur, & Constantium, quos citat, & sequitur Antonius de Marinis queridian. resolut. cap. 37. de hoc. & num. 9. Idem docet Marta de Iurisd. part. 4. cent. 1. cas. 49. num. 9. Et penes ipsum Ioan. Antonium de Nigris, Archidiaconus, Baldus, Afflictus, Geminianus, & Buonius. Et tandem hanc sententiam tenet etiam Imola, Riminaldus iunior, & Ripa, quos citat, & sequitur Tamburinus de iure Abbatum tom. 1. disp. 15. quest. 20. n. 3. Barbosa de iure Eccles. lib. 1. c. 39. §. 5. n. 6. Baldellus lib. 5. disputat. 34. num. 2. Ciarlinius contr. for. cap. 31. num. 7. Guilenzonius conf. 53. Casillo, Sotomaior de Tertiis tom. 7. cap. 9. num. 18. Castus Palaus tom. 2. tract. 12. disput. unica punct. 9. num. 2. me citato, Paulus Squillante de privileg. Cler. cap. 8. num. 34. Vnde novissimè hanc sententiam canonizavit sacra. Rota Romana in una Albanensis gabella die 23. Junij 1630. coram Merlino, ubi sic habetur: Bona patrimonialia Clericorum etiam laicalia sunt immunita ab omnibus laicalibus ob dignitatem personarum, quæ dignitas personæ influit immunitatem in ipsa bona; illa etiam adherent personæ Clericis, nec persona dici potest plene, & perfectè exempta, nisi etiam illius bona exempta sint. Ita Abbas, Decius Felinus, & alij Canonistæ communiter in c. Ecclesia sancta Maria. Baldus in l. 2. c. de Episc. & Cler. & alios refert, & sequitur Suarez lib. 4. c. 25. n. 4. & seq. Huc vsque facta Rota, cuius decisionem penes me impressam habeo ex munere dicti Illustrissimi Merlini domini mei amantissimi, & admirabilis eruditionis viri. Cum igitur hæc opinio sit communis inter Theologos Canonistas, & Iuristas, nescio, quo pacto aliqui his diebus contrariam ausi sint adducere, sine timore censurarum Bullæ Cœnæ, ut inter alios observat Riccius in praxi tom. 4. resolut. 93. num. 2. Et ad auctoritatem Navarii respondeo ut observat Faustus in specul. Confess. disput. 33. quest. 13. num. 2. esse sibi contrarium, nam in cap. 17. num. 202. ait, eos qui pedagia à Clericis exigunt, aut exigi iubent, incurrere censuras Bullæ Cœnæ; etsi id, quod vehunt importat, vel asportant, sit de eorum patrimonii. Vnde ex his omnibus patet Clericos esse exemptos à solutione vectigalis, quod solvitur pro extractione frumenti, vini, &c. intra Regnum Siciliae, neque aliter sentendum esse puto.

7. Sed adversus supradicta, dicit aliquis ob stare consuetudinem in hoc Regno, de quo testatur Carolus de Grassis effect. 2. num. 294. asserens, ab illo non posse extrahi blad a, accetera comestibilia sine li-

Tom. IX.

centia Protegis, & solutione dritti, seu extractionis licet tales res fuissent productæ & collectæ in prædiis Ecclesiasticis, & Clericorum; & Clerici contra venientes tali statuto asserit non posse puniri per Principes sæculares, sed per suos superiores, ergo si Clerici per extractionem suorum bonorum extra Regnum solvant gabellam; seu ius tractæ, dicendum est etiam eandem gabellam solvendam esse in extractione infra Regnum, contra id quod superius firmatum est, nam in vtroque casu militat eadem ratio, ut patet, & ideo debet esse eadem iuris dispositio, ex l. illud. ff. ad leg. Aquil. ex l. illud. C. de sacros. Eccles. ff. postulaverit. §. 2. ff. ad leg. Int. de adult. & alijs iuribus.

8. Respondeo, quòd consuetudo etiam immemorabilis, quæ præiudicat aliquo modo libertati Ecclesiasticæ, non valet, nec admitti debet, etiam si sit consuetudo mixta laicorum, & Clericorum, quia Clerici etiam volentes non possunt se submittere iurisdictioni laicali, vnde non est vis faciendi in tali practica. Et ita in terminis, ut dici solet, terminantibus nominatim contra Grassum, & contra consuetudinem huius Regni, firmat & docet hanc sententiam Ioannes Baptista Ciarlinius in controneres. forens. o. 31. n. 15. & 16.

Sapet hæc mixta consuetudine infra in Res. 297. & in alijs eius non.

RESOL. CCLVII.

An Princeps possit imponere gabellas super bona Clericorum, siue patrimonialia sint, siue ipsi donata, aut empta, aut quovis alio titulo quæstia sint? Et an Clerici teneantur solvere gabellas impostas super bona laicorum ad ipsos postea aliquo titulo superavenientia? Ex part. 1. tr. 2. Res. 43. alias 42.

§. 1. **H**ic casus ponitur maximè pro Regno Neapolitano ubi de iure eius municipalis Clerici non gaudent immunitate collectarum in bonis donatis, ut notat, nec improbat Riccius part. 4. collect. 90.

2. Sed non posse Principes hoc efficere, docet notiter P. Duardes in Bull. Cæn. lib. 2. can. 18. q. 6. n. 1. & seq. & patet ex verbis Bullæ: Imponentes decimas, &c. personis Ecclesiasticis, ac eorum; & Ecclesiarum bonis. Ex quibus verbis bona Clericorum eximuntur ab oneribus huiusmodi; & cum textus Bullæ generaliter loquatur de bonis Ecclesiasticorum, non debemus illum restringere; sed generaliter, ut loquitur, intelligere de quibuscumque eorum bonis, siue patrimonialia sint, siue donata, siue empta, aut quovis alio titulo quæstia. Et ita etiam hanc sententiam docet Barbosa in suis collect. tom. 1. lib. 3. tit. 49. c. 4. n. 4. Filiucius tom. 1. tr. 16. c. 11. n. 298. Reginaldus tom. 1. lib. 9. c. 25. n. 377. Altherius tom. 1. disp. 19. lib. 5. c. 2. fol. mihi 307. col. 2. Lessius lib. 2. c. 3. dub. 3. num. 19. & alij, qui non solum docet, ut supra probatum est, bona patrimonialia Clericorum esse exempta sed etiam alia, alio quovis titulo quæstia.

Sup. hoc supra lege doctrinam Res. 277.

Sup. in Res. quæ hic est 295. & in alijs eius not.

3. Ex his igitur apparet, censura Canonis 17. Bullæ Cœnæ innodari omnes illos, qui imponunt collecta, decimas, tributum, siue gabellam cuiuscumque generis super omnia Clericorum bona, siue sint patrimonialia, siue acquisita ex testamento, donatione, emptione, aut quovis alio titulo: & ideo consuetudo Regni Neapolitani videtur improbanda.

4. Non reticebo tamen, aliquos Doctores illam approbare, ut Coriolanus in Bull. Cænæ, excomm. 18. fol. mihi 951. & Prosperum de Augustino in addit. ad summam Quaranta, verb. vectigal. fol. mihi 632. Sed an probabiliter, videant viri docti, & iudicent, Duardus ubi supra nu. 12. talem consuetudinem improbat,

V &c